

PMc ACTIVE TWENTY5.24i *John van der Veer*

RECENSIE



# ACTIEF IN DE HUISKAMER

De discussie over al dan niet actieve hifi-luidsprekers is in volle gang, maar in de studio is het pleit allang beslecht. Passieve luidsprekers zul je niet meer aantreffen op de plek waar muziek wordt opgenomen. Het Britse PMC heeft ervaring met beide disciplines en is daarmee een van de aangewezen merken om de actieve expertise toe te passen voor hifi-doeleinden. De Britten hebben onlangs een unieke mogelijkheid aan het repertoire toegevoegd: modules waarmee een passief model in een handomdraai wordt omgetoverd tot een actieve luidspreker. HVT mocht het ervaren en verwoorden. Een mooie gelegenheid om dieper in te gaan op de betekenis van het fenomeen.

**H**et lijkt zo simpel. Als de versterker niet in de luidspreker is ingebouwd, zit het 'ding' in een externe kast. De voordelen daarvan zijn iedere hifi-liefhebber bekend. Je hebt een keur aan mogelijkheden en kiest voor een optie die het best past bij de luidspreker, de persoonlijke smaak en het al even persoonlijke budget. En die keuze is een heerlijk onderwerp voor de hifi-borrel. Gaan we voor klasse-A, klasse-A/B, klasse-G, klasse-D of wagen we de gekleurde, loodzware sprong naar een buizenversterker? Andere voordelen worden ook benadrukt, zoals

de stap erna: de keuze voor de juiste interlink, luidsprekerkabel en eventueel de stroomkabel. En de hele bekabeling is aan groei onderhevig; als het budget niet in een keer voorhanden is, bouw je het geleidelijk op. 'Versterker' is in dit verband ook een betrekkelijk begrip. Je kunt gaan voor een geïntegreerd model, al dan niet voorzien van een digitale module, een streamer, een phono-voortrap en de aansluiting voor een hoofdtelefoon. En als het enthousiasme toeslaat, kunnen al deze componenten worden gescheiden, met ieder een eigen voeding. Wat een weelde.





De scheiding tussen voor- en eindversterker wordt meestal als eerste toegepast, met louter voordelen, zo op oog en oor, waaronder gescheiden voedingen en dito stroomvoorziening. En dan een ander fenomeen, de mogelijkheid voor bi-amping, oftewel het aansturen van verschillende drivers in de luidspreker met een eigen (eind)trap. Over het nut van bi-wiring lopen de meningen uiteen. Maar wie eenmaal de toegevoegde waarde van bi-amping heeft ervaren wil nooit meer terug. Dat vereist wel de aanschaf van minimaal één stereo eindtrap extra. En als het fenomeen bruggen aan de horizon verschijnt, moeten er minstens vier een stoere stapel vormen, of horizontale bungalows, vierdelig. Ziet er wél goed uit en doet het ook altijd even goed met burens over de vloer. Of je waagt je aan een meer-voudig monster als de Primare A35.8, met maar liefst acht eindversterkers in één behuizing, die je per paar kunt bruggen.

### PMC en de crossover

Nog een vereiste: de aansluitmogelijkheden op de luidspreker moeten een antwoord hebben op alle uitgangen van de versterker(s). En wat is dan dat onweerstaanbare van bi-amping? De gescheiden aansturing resulteert in een betere dynamiek en een betere scheiding tussen de frequenties, en daarmee een breder, maar vooral dieper geluidsbeeld. En al deze voordelen heb je niet als de keuze valt op een actieve luidspreker. Toch? Nou, absoluut niet dus. Integendeel zelfs. Dat bewijst het ontwerp van iedere goede actieve luidspreker en deze PMC in het bijzonder. Over de impact van een actief ontwerp gaan we uitgebreid in, maar eerst nog een praktische overweging. Custom-install wordt steeds belangrijker, net als car-hifi in de chicste vorm, om maar te zwijgen over draadloze toepassingen. Het laatste is zelfs onvermijdelijk bij multi-room. Draadloos impliceert een actieve luidspreker. En montage in wand, plafond, dashboard, hoedenplank, portier(en) en autodak maakt aparte versterkers niet altijd mogelijk. Wat ligt dan meer voor de hand dan een kleine klasse D-module die ook nog eens niets weegt?

Wat in de discussie over het fenomeen wel eens over het hoofd wordt gezien is dat vrijwel alle genoemde voordelen van de passieve luidspreker zijn opgelost bij de actieve variant. Sterker nog, het is veel beter geregeld, mits goed ontworpen. Luidsprekerkabels zijn overbodig, de koppeling is direct en wat er aan bekabeling wordt gebruikt is optimaal aangepast aan de componenten. Even los van het praktische nut, dat scheelt een flinke klap duiden. Bovendien zijn versterker en driver optimaal gematched. Geen kopzorgen meer. En bi-amping dan? Heel simpel. In mijn Dynaudio Core 47 heb ik maar liefst drie ingebouwde eindversterkers, één per driver en dus zes in totaal in de studio. Wat je niet ziet valt niet op, maar in plaats van bi-amping mag ik toch écht genieten van de overtreffende trap: tri-amping. Loek van Gasteren, enthousiaste jonge hond van importeur Terrason Audio en mijn gids in de test met de PMC Active Twenty5.24i, wijst bovendien fijntjes op het volgende. “In het ideale ontwerp zit de cross-over, dus de scheiding van de frequenties, niet in de passieve luidspreker vlak voor de drivers, maar gebeurt dit nog vóór de signalen worden versterkt. Cross-overs zoals we die kennen zijn niet meer nodig. En een actieve luidspreker, waaronder PMC maakt het mogelijk.” Er zijn van die constatering van waarvan je je afvraagt: “Waarom heb ik dit nooit bedacht?” Dit is er één van.

### Twee werelden

Loek van Gasteren is dé uitgelezen persoon voor dit project en tevens perfecte sparringpartner voor ondergetekende. De achtergrond van deze enthousiasteling is de SAE in Amsterdam, waar de studio-expertise is opgedaan. Na zijn opleiding is Loek in de high-end van hifi beland, waaronder iEar', om sinds enige tijd zijn kennis en passie uit te leven bij Terrason Audio. Het been in de studio heeft zijn kennis over actieve luidsprekers opgebouwd. Met het andere staat hij stevig in hifi-beleving van de overtreffende trap. Bovendien komt Loek uit een zeer muzikale familie. Zowel vader als broer zijn gerenommeerde gitaristen. Kijk, dan kun je bij mij

niet meer stuk. Loek laat zijn voorkeuren en, zoals hij zelf omschrijft, guilty pleasures, blijken in de samenstelling van het repertoire dat hij wil laten horen. Ik mag er het mijne aan toevoegen. Het generatieverschil is evident, de overeenkomsten zijn groter.

De sessie begint al met een praktisch en visueel verpletterend argument in het voordeel van actieve luidsprekers: de set bestaat uit niet meer dan drie componenten. De bron is de Grimm Audio MU2. HVT heeft al veel gepubliceerd over het wereldwonder uit Veldhoven en ik heb me veelvuldig mogen laven aan dit summum van techniek en audiobeleving. De MU2 combineert de sublieme streamer en het dito digitale pad van de MU1 met een hoofdtelefoon-uitgang en wat door velen wordt omschreven als de beste DAC ooit. Of dat ook inderdaad zo is laat ik graag aan ieders discretie over. Wat mij bij iedere luistersessie weer bekruipt is: "Wie of wat kan dit nog verbeteren?". De MU2 staat aangesloten op tweemaal PMC Active Twenty5.24i, bescheiden zuiltjes. Aanvullende benodigdheden: drie netsnoeren en twee snoeren die MU2 en PMC verbinden. That's it. Oeps.

### Modellen en module

Voor we overgaan op de luistersessie, eerst wat feiten over de toepassing van deze revolutionaire optie, want

zo mag je de upgrade-mogelijkheid van PMC toch wel noemen. Zowel in de twenty5 als de twenty5i serie kunnen vier modellen in een handomdraai worden uitgerust met de actieve module. We beperken ons even tot de serie die deel uitmaakt van de sessie, de twenty5.i. Daarvan is de twenty5.21i de kleinste, een monitor. De twenty5.22i is ook een monitor, maar een slag groter. De twenty5.23i is een compacte vloerstaander en in formaat iets kleiner dan ons onderwerp, de twenty5.24i. Met een schakelaar kies je welk model van toepassing is. Iedere driver heeft een eigen 100 W eindtrap, die optimaal is aangepast. Hetzelfde geldt voor de analoge cross-overs met vier unieke instellingen. Al eerder aangestipt: "Ahead of the power amps, a meticulously modelled analogue crossover splits the incoming signal, so each amplifier is only handling the frequencies appropriate to the driver it's powering, guaranteeing ideal driver integration and a staggeringly pure, natural, and free-breathing sound", aldus PMC. De sessie aan de Texasdreef in Utrecht, hoofdkwartier van Terrason Audio, is aan de hand van het grootste model van het kwartet, dat nog steeds bescheiden oogt. De twenty5.24i heeft een 19mm soft-dome tweeter en een 6,5" mid/bass driver. Een tweeweg systeem dus, dat volgens PMC klinkt als "a much larger three-way design". De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat veel van de





Loek geeft zijn guilty pleasures de vrije teugels met tracks van Deadmau5 en Linkin' Park, maar niet zonder oude opnames van het Curtis Fuller Quintet (1959) en Gerry Mulligan (1963) ertussen. De laatste twee zijn subliem, maar door de bezetting en de fantastische opname ook niet al te moeilijk weer te geven. Dat geldt bepaald niet voor de mega-vette elektronica van Deadmau5' analoge modulaire synthesizer en het tegen hardrock aanleunende Linkin' Park, met de nieuwe zangeres. Ook deze complexe geluidsbeelden worden zeer dynamisch en open weergegeven. Orkestwerken bevestigen het beeld.

Loek brengt The Imperial March in, uit Star Wars. Van dezelfde componist, John Williams, kom ik met de muziek onder het levende schaakspel, uit de eerste Harry Potter en het overduidelijke voorbeeld voor Williams, Igor Stravinsky – de Firebird Suite, in dit geval. Ben de laatste tijd verwend met meer sublieme systemen, waaronder de prachtige panelen van Clarisys. Het verschil met de sessie op de Texas Dreef is dat de actieve PMC plus MU2 toch meer het gevoel geven dat je in de studio zit te luisteren, zonder ook maar een zweempje kilte of analytisch gedrag te ervaren. Ik kan niet anders melden dan dat de beloftes van PMC geheel worden waargemaakt. Natuurlijk speelt de expertise van PMC in de studio een grote rol en laten we ook de magistrale MU2 niet vergeten. Het Britse merk verstomt iedere reserve tegen de actieve hifi-luidspreker. De modulaire opzet is subliem. Kan er niets anders van maken. Grote, grote klasse.

obligate claims in de documentatie al vanaf de eerste klanken worden bevestigd. Verpletterend, met een kopje ochtendkoffie binnen en het kille zonnetje buiten.

## HAEVN

Loek mikt voor de eerste tracks op het geliefde instrument van de bezoeker, maar een lichtelijk gevoel van zoetsappigheid kan ik toch niet geheel onderdrukken. Dan maar iedere terughoudendheid laten varen en doen alsof er geen generatieverschil is. Celebrate van Jordan Rakei en STUTS begint met een heerlijke Fender Rhodes, gevolgd door meerstemmigheid, percussie uit de sampler en een echte vingersnap, even later aangevuld met de zang van Rakei en een vette Hammond. Eigenlijk hoor je in deze track al direct wat de enorme kracht van het systeem is. Rhodes en Hammond kraken en rochelen zoals het hoort. De meerstemmigheid is zowel compact als open, van de percussie hoor je ieder detail en iedere aanzet, in de breedte en diepte, en de zang van Jordan Rakei past moeiteloos in dit complexe spel, zonder er ook maar één moment in te verzanden. Hetzelfde geldt voor Promise van HAEVN.

Meer informatie op de website van de importeur [www.terrason-audio.nl](http://www.terrason-audio.nl)

### Specificaties twenty5.24i active

<b>Frequentiebereik:</b>	27Hz – 25kHz	
<b>Gevoeligheid:</b>	1V <sub>rms</sub> = 99dB SPL @1m (low setting) / 109dB SPL @ 1m (high setting)	
<b>Effectieve ATL-lengte:</b>	3m	
<b>Impedantie:</b>	>14kΩ	
<b>Drivers:</b>	LF PMC 6,5"/170mm, gegoten chassis, metaallegering HF PMC/SEAS, 19 mm twenty5i-serie, Sonomex soft dome	
<b>Vermogen:</b>	één eindversterker per driver; 2x 100W, klasse D	
<b>Crossover:</b>	1,9 kHz	
<b>Ingangen:</b>	Analoog; XLR gebalanceerd, RCA niet gebalanceerd	
<b>Afmetingen (hxbxd):</b>	1015 mm x 192 mm x 419 mm	
<b>Gewicht:</b>	23,1 kg	
<b>Afwerkingen:</b>	walnoot, 'diamond black', eikenhout	
<b>Prijzen:</b>	twenty5 24i passief	€ 7.899 per paar
	twenty5 24i actief	€ 9.799 per paar
	twenty5-serie amp/crossover	€ 2.299 per paar